

Бобрівець В. В.

аспірант,

Предик О. М.

магістр

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

СУТНІСТЬ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЇЇ ОБЛІКУ Й ОПОДАТКУВАННЯ

Інформаційне суспільство, яке активно розвивається в Україні сприяє активізації нових економічних процесів, підвищенню ефективності міжнародної електронної комерції, яка в останні роки набуває все більшої популярності серед українців. Глобальне Інтернет-середовище виступає дієвим інструментом ведення такого роду комерційної діяльності. Свідченням цього є офіційні статистичні дані розвинених країн. Більше того, на це вказують українські експерти міжнародного електронного бізнесу. За попередній рік у порівнянні з аналогічним періодом 2015 року обсяги продажів в мережі зросли на 40%, що в грошовому еквіваленті становить майже 40 млрд. грн. Онлайн-шопінг не випадково приваблює українців: на <http://price.ua/> ціни в інтернет-магазинах на різні групи товарів значно нижчі, ніж у звичайних магазинах. Також з метою економії багато користувачів спочатку підбирають товари в звичайних магазинах, а потім вибирають аналогічні в мережі. Таким чином, на певні групи товарів їм вдається знизити витрати на 30-50%. Українці все частіше вибирають оплату банківськими картами, що дозволяє економити кошти.

Збільшення попиту на онлайн-покупки пояснюється прекрасно налагодженою якісною, швидкою і відносно недорогою логістикою невеликих і середньо габаритних вантажів, до яких відносяться більшість покупок в інтернет-магазинах. У зв'язку з цим є об'єктивні підстави прогнозувати, що в Україні в найближчі роки зростатиме показник товарообороту електронної торгівлі. Тобто справедливим є висновок про те, що за системами електронної торгівлі майбутнє економіки. Електронна торгівля, особливо міжнародна, змінює ділові та обліково-аналітичні процеси суб'єктів господарювання. Головно це пов'язано з проникненням електронного середовища в усі процеси, які відбуваються при здійсненні діяльності з міжнародної електронної комерції. Це зачіпає як саму торгівлю, так і банківську діяльність, операції з цінними паперами, он-лайніві аукціони тощо. Також в цій сфері є специфічний клас товарів електронного формату – програмне забезпечення, друкована, аудіо - та відеопродукція, розваги тощо. Все це вимагає нових елементів інформаційного забезпечення управління, яке може бути сформоване системою обліку. Однак суттєвою перешкодою на шляху розвитку електронної комерції, особливо міжнародної, є оподаткування. Саме тому проблема розвитку обліку і оподаткування в системі міжнародної електронної комерції все більше актуалізується. Актуальним, зокрема є пошук можливостей компенсування відсутності необхідних даних для управління, які пов'язані зі здійсненням товарних операцій на електронному ринку. Також важливо організувати генерацію нових даних, необхідних системі управління для прийняття рішень.

В українській науковій думці в останні роки цим питанням приділяють все більше уваги. Суттєвий внесок в їх розвиток зробили такі українські вчені як Н.М. Борейко, Н.І. Бузак, М. І. Возний, М.О. Гончарук, А. П. Грінько, О. Г. Дроздова Ю. М.Коваленко, В. В. Коваль, Н. М. Корольок, М. В. Корягін, А. С. Крутова, Р. М. Лавренюк, С. Ф. Легенчук, М. В. Макарова, І. Б. Плотніченко, А. С. Скакун, Т. О. Тарасова, О. М. Юдін, Л. М. Янчева.

20 листопада 2017 року, м. Тернопіль

Солідним є також доробок зарубіжних науковців, використання якого дозволить вирішити ряд існуючих перепон на шляху розвитку міжнародної електронної комерції в Україні. В наукових працях узагальнено основні теоретичні положення та засади обліку й оподаткування в електронній торгівлі, намічено шляхи удосконалення інформаційної бази для прийняття управлінських рішень. Дослідження економічної літератури та нормативно-правових актів України дозволяє зробити висновок, що практично до 2015 року, офіційного визначення поняття «електронна комерція» не існувало. Воно вживалося зазвичай у публікаціях, як переклад з інших мов і міжнародних документів. Вирішило наявність такої прогалини в українському законодавстві прийняття відповідного закону у 2015 році.

Тож, відповідно до статті 3 «Визначення термінів» Закону України «Про електронну комерцію»: електронна комерція – відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [2].

Згідно означення, яке обґрунтовує І. Успенський, під електронною комерцією запропоновано розуміти будь-які форми ділових угод, при яких взаємодія сторін здійснюється електронним способом замість фізичного обміну чи безпосереднього фізичного контакту і в результаті якого право власності чи право користування товаром або послугою передається від однієї особи іншій [3, с. 61]. Проте варто зазначити, що електронна комерція – більш вузьке поняття, ніж електронний бізнес. Електронній комерції як виду господарювання притаманні всі ознаки підприємницької (комерційної) діяльності. При цьому акцент варто зробити на тому, що ця діяльність провадиться за допомогою Інтернету чи інших мереж. З обох означень впливає ключова характеристика електронної комерції, а саме її здійснення за посередництва сучасних електронних систем і відсутність фізичного контакту між покупцем та продавцем. Проте вживання в означенні слів «замість ... фізичного контакту» є суперечливим і дискусійним, оскільки покупець має право за бажання оплатити отримані товари готівкою. У який це спосіб відбудеться (чи в місці отримання товару у фірми, котра здійснює доставку – в Україні це здебільшого «Нова пошта», чи у замовника) передача готівки, вирішує покупець. Він також може перерахувати кошти в рахунок оплати отриманого товару на карткові чи банківські рахунки продавця.

Законом України «Про електронну комерцію» також вирішено дилему розмежування та ідентифікації понять «електронна комерція» і «електронна торгівля». Закон визначає останню як господарську діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем [2]. З цього означення можемо зробити висновок про належність електронної торгівлі до складу електронної комерції. Тобто остання є поняттям набагато ширшим і включає в себе окрім електронної торгівлі інші складові (види діяльності). Електронна комерція охоплює маркетинг, торгівлю, страхування та інші складові. Цікавою з позиції розвитку є така складова як цифрова готівка. В Україні наразі це економічне явище розвинено не достатньо. Зазвичай використовуються офіційні грошові знаки, як готівкові, так і такі, що переводяться через банківську систему (в тому числі через електронні системи). Дискусії щодо використання електронних грошей активно ведуться в площині контролю та оподаткування операцій. Проте на офіційному рівні в Україні використання такого підходу (виду) щодо розрахунків не врегульоване. Загалом варто визнати, що міжнародна електронна комерція, як різновид електронної комерції, характеризується не меншою кількістю проблемних аспектів, які вимагають вирішення не

лише на мікро, а й на макро та мезорівнях (рівні окремо взятої держави та міжнародному рівні). Тому такий напрям наукових пошуків є достатньо актуальний і перспективний.

Список використаних джерел

1. Асадчев Ю. Ринок електронної комерції в Україні: поточний стан та перспективи розвитку, проблеми правового регулювання [Електронний ресурс] / Ю Асадчев. – Режим доступу: <http://lexliga.com/ua/novosti/rinok-elektronnoi-komerczi>.
2. Про електронну комерцію [Електронний ресурс] : Закон України від 03.09.2015 р. №675-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/675-19>
3. Успенский И. Энциклопедия Интернет-бизнеса. – Спб.: Питер, 2001. – 432 с.